

VOSALTRES ELS BLANCS

- Proposta didàctica de Ramon Breu

Sinopsi

Vosaltres, els blancs, és una pel·lícula documental sobre la visió que té l'Eria, un nen ugandès, del seu món d'Àfrica, de la vida al camp, de les seves impressions sobre Kampala, la capital del seu país i, especialment, sobre la seva visió *dels blancs*.

L'Eria viu a la mateixa escola on estudia, juga amb els seus companys, discuteix amb ells i, quan pot, va a casa seva, una cabana que es troba lluny de l'internat, a veure la família. L'Eria no ha estat mai a ciutat.

El nen explica quina visió té de la seva Àfrica, de la quotidianitat que l'envolta: la família, l'escola, els amics com la Rita, el Moses, el Marvin i el Kato. Amb ells conversa sobre temes que els preocupen com per exemple, la pobresa, les seves relacions amb la família, els seus estudis, les seves il·lusions...

Un dia viatja amb els seus companys a Kampala, capital d'Uganda i ciutat africana per excel·lència, i passen per tots els seus racons. Durant el passeig, els nens expliquen la ciutat a la seva manera i la comparen amb el seu entorn natural, el camp.

Fitxa de la pel·lícula

Títol: *Vosaltres els blancs* (2007).

Guió i direcció: Lala Gomà

Productors: Antonio Chavarrías i Rodolphe Dietrich

Productors delegats: Àngels Masclans i Jean-Louis They

Productor executiu TVC: Jordi Ambròs

Director de fotografia: David Bou

So: Joan Sirvent

Muntatge: Serge Dietrich

Ajudant de direcció: Helena Gomà

Durada: 54 minuts

Amb la participació l'Eria Malonde; Moses Lubandi; Rita Nabirge; Francis Sempa; Dr. Jaume Ollé Goig i el professor Fred.

Versió en català.

Una coproducció de Televisió de Catalunya amb Oberon Cinematogràfica, RFO i Zorn Production International (França) amb la col·laboració de Lichtpunt (Bèlgica), NRK Kringskasting (Noruega), YLE (Finlàndia) i Films 59-Pere Portabella amb la participació de l'ICIC i el suport del CNC (França).

Activitats de comprensió i de reflexió

1. Escriviu una sinopsi del film.
2. Com és l'Eria? Feu-ne una descripció especialment del seu caràcter i de la seva manera de ser.
3. On és Uganda? Realitzeu una recerca sobre aquest país: localització geogràfica, història, llengües, economia, problemes...
4. Quina percepció tenen els nens dels blancs? Quin element fonamental *envegen* dels blancs, que de manera recurrent citen un i altre cop? Per què hi ha nens que *voldrien* ser blancs? Com diuen que són els escolars dels blancs?
5. Expliqueu com és la família de l'Eria? De què viuen? Què us ha cridat l'atenció de la seva àvia?
6. Comenteu aquestes frases que apareixen en el film
  - *M'encanten els cabells llargs i blancs dels blancs, tant de bo els tingués jo.*
  - *Els blancs van inventar els materials de construcció, per això tenim cases*
  - *T'agrada l'home blanc que va portar el comerç d'esclaus?*
  - *Sincerament preferiria ser blanca. Mengen el que volen. Podria conduir un cotxe. Viure fins els 90 anys.*
  - *Els blancs tenen el coneixement per inventar coses. No són com nosaltres que no tenim ni els mitjans per prevenir la SIDA.*
  - *Els blancs són molt creatius, han inventat les calculadores per fer servir el cap per altres coses.*
  - *A Uganda fem sucre però exportem el bo i ens quedem el dolent.*
7. A l'Eria i als seus amics, quins aspectes els interessen més de Kampala?
8. Quin ha estat el moment que més us ha impressionat del film?

9. Per acabar, elaboreu una valoració crítica de *Vosaltres els blancs*.

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1. A la primera imatge observem com l'Eria va caminant i la càmera l'enquadra des del darrera. De quin moviment de càmera es tracta?

2. Amb la steadicam — càmera que amb els seus accessoris va subjecta a l'espatlla de l'operador mitjançant cinturons i suports lleugers per evitar vibracions — és possible realitzar moviments combinats de panoràmica i tràvelling. Es tracta d'un efecte que s'aprecia en algunes filmacions per a televisió fetes en condicions difícils (accidents, guerres, aglomeracions...). Identifiqueu algunes preses fetes amb steadicam a *Vosaltres els blancs*.

3. Quin moviment de càmera s'utilitza en el moment que els nens parlen dins la barca? I quan són a l'autobús i miren el paisatge?

4. El gran pla general (GPG) ens ensenya l'espai total on es desenvolupa l'acció. Té un sentit clarament descriptiu, de referència global o de situació geogràfica. En quins moments puntuals de *Vosaltres els blancs* observem grans plans generals?

5. El muntatge del documental és obra de Serge Dietrich. En què consisteix el muntatge o l'editatge d'una producció audiovisual?

Lectures de suport

UN AGOST A RWANDA

A continuació podem llegir uns fragments de la novel·la *Un agost a Rwanda* de Maria Vilanova. Es tracta del relat de les experiències d'una noia catalana a Rwanda, en plena guerra, durant un mes d'agost dels anys noranta. L'autora, una cooperant en una comunitat religiosa, reflexiona sobre els horrors que assolien el continent africà; sobre la incapacitat dels blancs de captar el sentit de les cultures africanes; sobre els interrogants de la civilització; a la vegada que ens descriu, en forma de crònica periodística, la vida quotidiana de les organitzacions humanitàries. Llegim-ne uns fragments:

La història del Tercer Món es repeteix: tant se val Bolívia com Rwanda, els hem mal educat, només saben parar la mà i no els hem inculcat les ganes de millorar i de desempallegar-se sols. Un peix que es mossega la cua; la misèria fa que no tinguin força per progressar i, com que nom poden progressar, no surten de la misèria; així anem fent. I pensar que amb una bona educació el món canviaria! O és que potser no convé a ningú que la gent d'aquests països s'eduqui?

Ahir, quan vaig dir a en Bru que s'havia mort el pare, no em va fer cap cas. Em vaig quedar fotuda, però no em sorprèn, aquí la mort és tan quotidiana com el cafè amb llet per esmorzar a casa nostra. La gent neix i es mor, i entremig intenta sobreviure, res més. (...)

Són tres quarts de nou del vespre i ja és negra nit. El dia comença a les 6 del matí i acaba a les vuit del vespre, a tot estirar.

És un altre planeta, una altra realitat, ho sento com si ho veiés al cinema, com si jo no fos part del que visc. (...)

La situació al Congo segueix embolicada. Ara, ja també acusen Uganda d'anar contra ells. Sembla mentida que un país tan immens no pugui contra una puça com Rwanda. Aquests països africans no tenen remei. Tot són dictadures i repúbliques "bananeres"; les poques infraestructures fetes pels colonitzadors es destrueixen en un tres i no-res i a la gent li falta educació amb majúscula. No veig la manera com avançaran cap a un món civilitzat; semblen tan conformistes! Costa conèixer aquests països, i m'adono que les comunitats religioses tampoc no han reeixit a integrar-s'hi. El gran interrogant del paper de les ONG (religioses o no) segueix sense obtenir una resposta. Els ajudem a fer que s'ajudin, o els ensenyem a parar la mà? Heus aquí la pregunta del milió! (...)

Cada vegada estic més contenta d'haver nascut a Europa, no apreciem la llibertat i el progrés fins que veus els qui no en tenen...

"Quan s'educa una dona s'educa tota una nació, quan s'educa un home s'educa un individu", ho acabo de sentir a la BBC.

Vilanova, M. (2007) *Un agost a Rwanda*. Barcelona: Mediterrània. Col. Cultura i Societat

Activitats

- 1.- On es troba Rwanda? Feu un petit mapa d'Àfrica i situeu-hi Rwanda i la seva capital.
- 2.- Per què creieu que l'autora diu que amb una bona educació el món canviaria?
- 3.- Quina classe de societat queda reflectida en el text al dir-nos que *a l'Àfrica la mort és un fet quotidià* ?
- 4.- Què és una *república bananera*?
- 5.- L'autora, Maria Vilanova, es queixa que els africans són conformistes i que només paren la mà. Per què creieu que passa això?

6.- El text s'acaba amb una citació de la BBC. Què és la BBC? Comenta el sentit de la frase final.

ELS PROBLEMES DELS AFRICANS

Ara, de tornada a Benín, penso en la meua visita a Mauritània i hi ha una imatge que tinc gravada i que il·lustra les contradiccions i complexitats del món en què vivim.

Era en un poble del sud de Mauritània, Wothie, a la riba del riu Senegal. Estàvem asseguts en cercle sobre estores a terra entre una mesquita molt gran i luxosa en comparació amb les cases del poble i una casa particular a mig fer de tres nivells. La mesquita havia estat construïda amb les contribucions dels habitants del poble i la casa de tres pisos era d'un emigrant que viu a Europa. La resta eren cases de tova.

Ens havíem reunit amb l'agrupació de pagesos del poble, primer amb les dones que cultiven l'horta i després amb els homes que cultiven arròs en regadiu. Volíem saber com avançava la campanya, quins resultats esperaven i quins problemes tenien o preveïen.

La seva descripció va ser una llista interminable de problemes. En uns casos, el cost per llançar la campanya agrícola havia estat tan alt aquest any, en què ni el gasoil ni els adobs havien estat subvencionats per l'estat, que molta gent no havia pogut cultivar, sense tenir una altra alternativa econòmica a l'abast de la mà. O sí, dependre de les remeses enviades pels familiars que havien decidit buscar sort lluny de casa seva.

En el cas dels que havien començat, malgrat el que s'havia invertit, ho havien perdut gairebé tot a causa de les inundacions que havien afectat gran part del terreny irrigat, que van destruir els cultius i també les instal·lacions.

Altres apuntaven que aquest any, abans de començar la campanya, l'estat havia posat en marxa un projecte per rehabilitar les instal·lacions, però amb tants errors tècnics que bombar l'aigua del riu per al reg provocava un sobrecost en combustible que posava en perill la rendibilitat del terreny. A tot això, s'hi anaven afegint altres problemes: els ocells, el preu de les llavors, que s'havien multiplicat per dos....

Al final de la seva exposició, els vam preguntar què havien fet ells per solucionar algun dels problemes de la seva interminable llista, i ens vam adonar que els seus intents de solució també estaven minats per problemes profunds:

--Havien escrit un informe dels danys provocats per les inundacions que havien remès a les autoritats, però malgrat que una delegació estatal i d'actors del desenvolupament els havia fet una visita, fins a la data, no havien rebut cap ajuda. Ells demanaven facilitats per poder llançar una altra campanya, aquesta

vegada de mill o blat de moro, però si trigaven molt ja no seria possible. Deien que no volien l'ajuda alimentària, sinó les entrades necessàries per poder produir ells mateixos el seu menjar.

--També havien recorregut a la federació de productors, però no tenien confiança en els seus líders, ja que, segons ells, estaven lligats a la política i no eren veritables productors o eren grans productors amb altres interessos. No era clar, per tant, que adoptessin les decisions a favor dels més pobres.

--A nivell particular, el que havien fet era cotitzar per constituir un fons i llançar una segona campanya i en això estaven, esperant poder arribar a constituir un estoc que els permetés alimentar-se l'any que ve. Però fins a la collita, els separava un període de vaques magres...

Escoltant tanta misèria i passejant la meua mirada entre la mesquita, les cases de tova i la casa de l'emigrant, em preguntava sobre el futur d'aquest poble, dels seus joves, i podia imaginar amb facilitat que emigrar devia ser un dels seus desitjos més forts. Quina altra alternativa els queda?

Intermón Oxfam els podrà ajudar per realitzar la campanya agrícola aquest any, però fins quan? Els problemes reals són altres: un estat absent i irresponsable, una ajuda internacional inapropiada, uns actors manipulats... per on començar?

Imma de Miguel

<http://elperiodico.com/blogscat/mapamundi/blogs/blogbenin/archive/>

Activitats

1. On es troba Mauritània? Busqueu la seva *renda per càpita* i la llista del seus principals problemes.
2. Quins problemes exposen els pagesos? Amb quines dificultats s'han trobat quan han intentat resoldre'ls?
3. En la vostra opinió, quines serien les línies adequades per trobar solucions? Com diu l'autora, per on començar?

ÀFRICA AIXECA EL CAP

Àfrica afronta problemes descomunals que trigaran dècades en resoldre's. El 44 % de la seva població viu en una extrema pobresa i més de 250 milions dels seus habitants s'amunteguen en condicions insalubres en els suburbis de les grans ciutats, una xifra que es duplicarà abans del 2020. A la zona subsahariana del continent, menys d'una quarta part de la població disposa d'electricitat i aigua potable a les seves cases. La corrupció és omnipresent especialment en aquells països que exporten petroli i pedres precioses. Dues tercers parts dels infectats amb el virus de la sida en el món són africans

—uns 30 milions —, protagonistes d'una tragèdia humana amb conseqüències devastadores sobre l'activitat econòmica.

No obstant, hi ha senyals que conviden a un cert optimisme. Dues terceres parts de la població del continent viu a països que han crescut com a mínim un 4,5 % en els darrers deu anys, lluny del trist 2 % de les dècades dels vuitanta i dels noranta. L'entrada del capital estranger s'ha duplicat en pocs anys fins arribar els 19.000 milions de dòlars, mentre que l'enviament de remeses dels immigrants ascendeix a 8.000 milions de dòlars a anuals.

Els organismes internacionals coincideixen en que el ritme de creixement actual no és suficient i que hauria d'arribar almenys a un 8 % anual per complir l'objectiu del mil·leni sobre la pobresa. *Un veritable creixement sostenible ha de fonamentar-se en unes bases nacionals sòlides més que en unes circumstàncies cícliques*, adverteixen els economistes del Fòrum Econòmic Mundial.

En un continent amb cultures, zones climàtiques i estructures socials tan diverses és difícil trobar-se amb pautes comunes. A l'Àfrica subsahariana, per exemple, països com el Camerun, Uganda, Etiòpia, Burkina Faso i Moçambic han aconseguit mantenir un creixement sostingut per sobre d'altres factors conjunturals. Altres, com Costa d'Ivori, segueixen en la corda fluixa o són a punt de la catàstrofe, com ara Zimbabwe. La República Democràtica del Congo lluita per reduir el seu enorme deute i equilibrar unes finances molt castigades per dècades de guerra civil.

El petroli és el factor clau en el canvi econòmic de diversos països africans, que toquen l'abundància per primera vegada a la seva història. Exportadors de cru com Nigèria, Angola, Sudan i Guinea Equatorial avancen més ràpidament que els altres. El descobriment d'abundants jaciments de petroli permeten a Guinea Equatorial i a Angola mantenir nivells de creixement espectaculars.

La bonança del petroli té el seu cantó obscur. Els organismes internacionals i les ONG no es cansen d'expressar la seva preocupació per la corrupció en la gestió dels recursos procedents del cru. *El repte per als països exportadors de petroli és invertir aquests beneficis en educació, sanitat i infraestructures, per diversificar les seves fonts de creixement econòmic*, diu en Kenneth Ruffing, coordinador de l'informe sobre economia africana que publica anualment l'OCDE.

Àfrica també ha fet grans avenços en el terreny polític. Fa 25 anys només hi havia tres democràcies: Senegal, Botswana i Maurici. Avui més de 40 països celebren eleccions, i malgrat que molts d'aquests processos no són precisament exemplars, contribueixen a mantenir una certa estabilitat política. El nombre de conflictes també s'ha reduït notablement en la darrera dècada, això ha donat més seguretat i ha potenciat el desenvolupament.

J.P. Velázquez-Gaztelu "África levanta cabeza" El País 24-6-2007.
Traducció i adaptació de l'autor.

Activitats

1. Quins aspectes fan tenir esperances de cara a un desenvolupament del continent africà?
2. Què caldria fer amb els beneficis del petroli? Quin risc hi ha de que això no sigui així?
3. Quins inconvenients té basar exclusivament l'economia en els jaciments de petroli, en les remeses dels emigrants o en les inversions del capital estranger? Com s'hauria d'aconseguir un model de desenvolupament més equilibrat i autònom?
4. De quina forma l'estabilitat política i la democràcia ajuden al creixement econòmic?

Contracamp: aspectes didàctics per al professorat

Elements de debat i relacions que es poden establir

- Les condicions de vida de la població i especialment dels nens i nenes en països subdesenvolupats.
- La societat africana avui.
- Educació i desenvolupament en els països africans.
- La pobresa i la manca d'inversió en serveis socials en els països del Tercer Món.
- La responsabilitat dels països rics en la pobresa dels països del Sud.
- Actituds de voluntariat per millorar les condicions de vida dels països subdesenvolupats.
- Potencialitats humanes perdudes a causa de la pobresa.
- El projecte de fer cinema documental.

Objectius formatius

Comprensió del film

- Valorar la capacitat de recollir informació, d'anàlisi i de crítica davant els problemes del nostre món.
- Anàlisi del llenguatge i de les tècniques audiovisuals: tràvelling, steadicam, plans i muntatge cinematogràfic.
- Conèixer les condicions de vida en països del Tercer Món.
- Observar l'elaboració d'un projecte audiovisual documental.
- Promoure valors relacionats amb la solidaritat i l'ajut a la població de països pobres.
- Aprendre a parlar davant una càmera cinematogràfica.
- Observar actituds de crítica davant situacions de desigualtat social.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques socials i polítiques plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes del documental.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les seves activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

Zona Web

Informacions sobre el film:

<http://www.tv3.cat/ptv3/tv3Content.jsp?idint=106385>

Informacions sobre l'Àfrica:

<http://www.sos-africa.org/sosafrica-cat.htm>

<http://www.laveudafrica.com/>

<http://www.catalunyafrica.org/>

<http://www.ub.es/africa/>
http://www.adane.org/bcn/cat/index/index_cat.htm
<http://www.caravanasolidaria.org/>
http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0000875
<http://www.intermonoxfam.org/ca/page.asp?id=2005&ui=9994>
http://www.estudisafricans.org/guiaafrica/qui_som.asp

Proposta didàctica del film: *El jardinero fiel* (2005) de Fernando Meirelles
<http://www.cinescola.info/0607/cine34.html>

Proposta didàctica del film: *Las montañas de la Luna* (1990) de Bob Rafelson
<http://www.cinescola.info/cine25.html>

Fonts i referències

Ambròs, A.; Breu, R. (2007) *Cinema i Educació*. Barcelona: Graó.

AulaMèdia (2008) *Cinema i Ciutadania*. 3r d'ESO. Edició en cd. Barcelona: AulaMèdia.

Imma de Miguel

<http://elperiodico.com/blogscat/mapamundi/blogs/blogbenin/archive/>

J.P. Velázquez-Gaztelu "África levanta cabeza" El País 24-6-2007

Vilanova, M. (2007) *Un agost a Rwanda*. Barcelona: Mediterrània. Col. Cultura i Societat